

P. Karel Chlad

Sv. Antonín Florentský

VITEZOVE

P. KAREL CHLAD

SVATÝ ANTONÍN FLORENTSKÝ

1940 - VÍTĚZOVÉ, OLOMOUC

Nihil obstat:

P. dr. P a u l u s Š k r a b a l O. P., censor ordinis.

Imprimatur:

**P. Mag. Methodius Habáň O. P., provincialis.
Olomucii, die 27. Junii 1940. — Nr. 103.**

Nihil obstat:

P. Aemilianus Soukup O. P., censor ex officio.

Imprimatur :

**Dr. Udalricus Karlík, Vicarius generalis.
Olomucii, die 1. Julii 1940. — Nr. 8.975.**

Ú V O D E M .

Před několika lety putoval z naší vlasti do Itálie muž, jemuž se dostalo jména sv. Antonína Florentského. Když byl již ve Florencii, chtěl vidět místa, která posvětily kroky velikého arcibiskupa, učence, lidumila a světce. Kolik slávy asi zanechal tento velikán na každé své stopě. Století neodvála sílu vyzařující z jeho osobnosti a zvláště ne na místech, která s ním byla tak úzce spjata. Nedočkavě vstupuje poutník do příbytku v klášteře sv. Marka, kde trávil obdivovaný velikán svůj řeholní život a kde toužil ukončit svůj pozemský boj. Byl na místě. A hle, poutník chce jít dál. Úzký prostůrek, který mu ukazují, se mu zdá dosti nevhodnou předsíní bytu slavného učence. Je upozorněn, že je u cíle své cesty. Ano na těchto několika čtverečních metrech podlahy prožil mnoho a mnoho dní svatý Antonín, zde v polotemné komůrce bez ozdob, bez zajímavostí pronikal jeho duch do nejhlubších pravd, zde v místnosti, které by se dnes snad použilo za skladiště uhlí nebo zahradnického náradí, žhnulo veliké srdce světcevo láskou k Pánu Bohu. Zde prohluboval veliký a slavný arcibiskup svou neposkrvrněnou duši a těžil pro ni zásluhy před Pánem Bohem. Poutník zaslzel.

Máme to divné představy o velikosti! Čekáme, že její pozadí musejí být koberce, vzácné malby, štukované stropy, prostorné sály a lustry a zatím se ocitáme v temném a prázdném koutku. Zapomínáme, že duch všeho nepotřebuje a tím méně toho potřebuje láska k Pánu Bohu, jediná příčina svatosti a opravdové velikosti. Světci je prostota a chudoba zevnějšku opravdovou vnitřní potřebou, není to jen předmět záliby, není to jen koníček. Florentský arcibiskup byl světec a zakusil v řeholním životě sladkost z odpoutání od všech věcí a této sladkosti neodolal ani v posledním svém zápase. Přál si alespoň odpočívat po smrti blízko chudé klášterní cely, která byla svědkem jeho rozmluv s Pánem a zpečetila vytrvalost na cestě, kterou jednou vyvolil. V posledním okamžiku života nepřehlíží své dílo, nedává rozkazy do budoucnosti, to si Pán Bůh od umírajícího již nepřije, na to měl celý dřívější život. Chce být jen s Bohem samotným a proto utíká od věcí. Velikost opravdu nepotřebuje silné a omalované slupky, nejvíc vynikne, když je sama, všeho cizího zbavená.

MLÁDÍ A VSTUP DO ŘÁDU.

Druhá polovice čtrnáctého století je pro Florencii velmi slavná. Zrodili se v ní její velicí synové, sochař Jacopo della Quercia, Donatello a Lorenzo Ghiberti, stavitel Brunelleschi, malíři Uccello, Fra Angelico a Gozzoli, v největší slávě byl rod Medici. Ne nejmenší slávu dal v této době Florencii její první arcibiskup, sv. Antonín. Florencie tehdy žila silným a bohatým životem, plna svých zvláštností, plna sporů, plna krásy a svatosti. Byla právě doba měšťanské šlechty, patriciů. Kladlo se za velkou čest být na radnici konsulem, být notářem v radě. Otec Antonínův, Mikuláš Pierozzi, dosáhl čtyřikrát členství v radě a dvakrát se stal priorem obce. Jeho rodina tedy náležela k nejváženějším.

Již při zrození Antonínově narážíme na jednu florentskou zvláštnost. Podle florentského kalendáře se totiž narodil 1. března 1389, kdežto podle našeho to bylo již r. 1390. Florentané začínali nezávisle na ostatním světě svůj rok 25. března. Je zajímavé, že se ve městě tolika převratů a revolucí udržel tento zvyk až do roku 1749. Od počátku nazývali rodiče svého miláčka místo Antonio zdobnějším Antonino; zdobnělé jméno světců zůstalo. Rodina Mikuláše Pierozziho žila zbožným a opravdu křesťanským životem. Dítě nespátřilo špatného příkladu, nezaslechlo nelaskavých slov, bylo nabádáno ke zbožnosti slovy i skutky. Rodiče nejsou jediná příčina svatosti dětí, hlavní je vždy Boží milost, ale jejich práce a snaha není nadarmo. I oni mají podíl na dokonalosti svých dětí. Rodiče Antonínovi mohli být spokojeni. Sotvaže jeho skutky nabývaly mravní povahy, bylo jasné, že Antonín je výjimečně hodné, mírné a zbožné dítě. Z útlého dětství nemáme mnoho zpráv. Máme však památku na jeho školní léta. Docházel do školy naproti kostelu Orsanmichele. Nevykonal cesty mimo svatyni, aby nezašel dovnitř. Modlíval se před obrazem Krista Pána, který je dodnes ctěn a na Antonína upozorňuje nápis pod ním: „Toto je slavný obraz všemohoucího velikého Boha, Ježíše Krista ukřižovaného, u něhož často čerpal moudrost obdivuhodný arcibiskup Antonín. Čerpej také ty z pramenů Spasitelových.“ Snad právě u toho obrazu doznělo Antonínovo rozhodnutí věnovat se cele službě Boží. Když se František Castiglione, žijící osm let se světcem, rok po jeho smrti zmiňuje o jeho mládí, praví jenom: „Jeho přátelé, kteří jsou dosud v naší obci, nepamatují, že by se dopustil nějaké klukoviny. Vynikal nad hochy stejně staré a byl velmi vážný.“

Oblíbil si dominikány z nedalekého Fiesole a kdykoliv se konalo nějaké veřejné procesí, pokorně je následoval a bedlivě pozoroval. Přemýšlel, zda by snad nemohl vstoupit k nim. Napadlo jej, že by se musela osvědčit již jeho ctnost, jako to napadá snad každého, kdo se odhodlává věnovat život službě Bohu. S mírným úsměvem vypravoval po letech knězi Markovi a Františkovi Castiglione, jak se přesvědčoval o své schopnosti k řeholnímu životu. Při jídle si bral maso jako ostatní, pak je nepozorovaně pustil pod stůl. Může se v tom spatřovat dětinství a sám světec tomuto cvičení nepřidával zvláštní důležitosti; je to však výmluvné znamení jeho odhodlanosti k obětem, jeho chuti k sebezáporu a zároveň skromnosti, která se hledí ukrýt před všetečnými zraky. S výsledkem své zkoušky byl asi spokojen, neboť se neodvolatelně rozhodl ke vstupu do řehole.

Rozhodnutí však přišlo odjinud. Ve Florencii kázal slavný dominikánský kazatel, pozdější kardinál Jan Dominici. Jeho kázání měla takovou sílu jako kdysi kázání br. Jordána Saského, před nímž matky zavíraly syny, aby jim je neodváděl do svého řádu. Jan Dominici zakládal a upevňoval klášter ve Fiesole a jistě by mu bylo vhod, kdyby získal někoho z Florencie. Stala se však zajímavá věc. Jednoho dne k němu přichází Antonín, syn vážené rodiny, žádá o přijetí do řádu, svou prostou upřímností si získává srdce Janovo, ale je odmítnut. Jan se snad obával slabého zdraví Antonínova. Nebyl chytrý lišák, vždyť byl později prohlášen blahoslaveným,

přece však Antonínovi uložil takovou podmínku, že ji mohl těžko splnit, a tak jej odmítl. „Co studujete?“ „Práva.“ „Dobře, vyslyším vaši žádost, až budete umět z paměti Graciánovy dekretálky.“ Kdo zná tuto právnickou sbírku, byl by tímto úkolem zdrcen. Jistě i Antonín byl v první chvíli ohromen a snadno si pomyslíme, s jakými pocity odcházel.

Za několik dní bl. Jan na epizodu zapomněl. Podivil se, když asi za rok k němu přichází bledý mladík a žádá, aby byl vyzkoušen z Graciánových dekretálek. Bl. Jan se dal s chutí do zkoušení, poněvadž jej ani ve snu nenapadlo, že by se někdo mohl naučit tuto nezáživnou sbírku z paměti. Při zkoušení jeho úžas rostl každou Antonínovou odpovědí. Vždyť Antonín za tu dobu opravdu celou sbírku rozebral, porozuměl jí a naučil se jí z paměti. Zdá se to být zbožná legenda? Nuže, uvedu historické doklady, které o věci máme. František Castiglione po zprávě dodává: „Neodvažuji se tvrdit, co povídám (sám Antonín mi o sobě tuhle věc nevypravoval), ale nese se o něm tato pověst obecně jako znamení neobvyklé paměti.“ To je kritický postoj Františka Castiglione, který nám dává záruku, že autor nebyl lehkověrný a že i ostatní jeho zprávy můžeme bezpečně přijmout. Přísežné svědectví několika svědků při kanonizačním jednání potvrzuje skutečnost této události. Mezi svědky je také Jeroným Benzi, který se o věci dověděl od žáka Antonínova a nástupce v převorství u sv. Marka ve Florencii, od P. S. Schiattesi.

Splněním podmínky, která vlastně ani jako podmínka nebyla dána, byl bl. Jan nucen Antonína přijmout. Dílo Janovo právě bylo dovršeno a na svátek sv. Dominika r. 1405 byl dominikánským biskupem Jakubem Altoviti posvěcen klášterní kostel ve Fiesole. Po této radostné slavnosti byli do řádu přijati čtyři novici a mezi nimi i Antonín Pierozzi.

Mladý dominikán Antonín byl s ostatními třemi bratry poslán do noviciátního domu v Cortoně. Jaký život se tam vedl, to vědí jen andělé. Povšimněme si, jaká tam byla světcova společnost. Jeho představený byl bl. Vavřinec Ripafratta, jeho spolunovic byl bl. Petr Capucci a bl. Fra Angelico. Škola svatosti, jinak jejich noviciát nelze nazvat! Antonín se tam zdokonalil ve svém vnitřním životě právě tak jako druzí. Právem se domníváme, že byl v jejich svatém závodění první. Rok noviciátu rychle uběhl a Antonín se vrací do Fiesole ne již jako učeň, nýbrž skutečný řeholník se sliby.

Rádi bychom měli nějaké zprávy o jeho theologickém studiu. Jeho spisy dosvědčují, že byl při něm od počátku pilný a hluboký, ale přímých zpráv z této doby nemáme. Rovněž není zachycená slavná chvíle Antonínova kněžského svěcení. Jistě že se blížil k oltáři Páně s nevýslovnou touhou a svatým chvěním. Zprávy jej zastihují teprve r. 1414 ve Fiesole. Z té doby se zachovala závěť Antonínova otce. - Ukládá v ní ženě, aby každý rok v prosinci vystrojila oběd pro dvanáct chudých ve Fiesole a pozvala k němu také br. Antonína. Měla i Antonína hostit, nebo jej zvala jen proto, alby se účastnil milosrdného skutku, skutku lásky svých rodičů? Spíše to druhé. Vždyť Antonín tak rád prokazoval lidem služby. Již jeho první zázrak, který se udál právě ve Fiesole, byl skutek milosrdenství.

Šel s jedním bratrem z Fiesole do Florencie. Potkali hořce naříkající děvčátko. Šla s hliněným hrncem pro vodu a rozbila jej. Bála se domů, kde byla trestána, i když nic nevyvedla. Děsila se toho, co přijde po rozbití hrnce, a neodvažovala se zpět. Slova dvou řeholníků jí neosušila slzy. Bratr Antonín byl velmi dojat bolestí nebohého dítěte. Sebral střepy, složil je k sobě, chvíli se tiše modlil a poželhal nádobu křížem. Nádobu se scelila. Udivené děvčátko se zasmálo, vzalo nádobu a radostně odběhlo. Byl to prostý div, nezpůsobil obrát v lidské společnosti, nezapálil nadšení zástupů, osušil pouze slzy chudobného děvčátka a přece jej Pán Bůh vykonal. Jakou asi mu Antonín ukázal lásku k ubohé chudince, že jej vyslyšel? Jak je tu Antonín podobný svému Mistru, který přišel pomáhat chudým a nebohým.

Heslem Antonínovy práce se stávala práce pro trpící bližní. Bolest duše mu byla i při tom víc než bolest těla, proto především jeho úsilí směřovalo k záchraně duší. V kapitole o jeho spisovatelské činnosti uvidíme, jak dovedl napnout sílu ducha i těla, o němž tak pochyboval blah. Jan Dominici.

Od začátku svého života v řádě Antonín pilně pracoval. Unaveného ducha osvěžoval modlitbou. „Modli se a pracuj“ neuskutečňoval pouze střídáním práce a modlitby, hleděl modlitbu s prací spojit. Jeho práci prolula modlitba, modlitba ji stále spojovala s Bohem, modlitba jí dávala směr, důvod a světlo. Než i modlitbě samotné Antonín věnoval mnoho času a beze strachu, že tím jeho studium utrpí. Kromě společných hodinek v kůru se modlíval často litanie, mariánské hodinky, ve sváteční dny žaltář, až dvakrát týdně hodinky za zemřelé. Často kázal, zpovídal a konal jinou uloženou práci. Horlivost v modlitbě a láska k bohovědě jsou jeho dva charakteristické rysy. Do obojího se cele nořil a zapomínal na okolí. Obojí ho neustále lákalo, poněvadž jej přivádělo blíže k Bohu. Nebýt toho, jistě by Antonín byl ochoten zanechat i svého oblíbeného studia. Běželo mu jen a jen o zájmy Boží, o blaho lidských duší. Z poznání Boží velikosti, dobroty a lásky se rozplameňovala jeho horlivost o spásu bližních, z něho a z modlitby rostla jeho svatost. Modlitba mu byla nevyčerpatelnou studnicí moudrosti.

Tři desetiletí, která prožil v řádě před vstupem na biskupský stolec, byl Antonín vzorný dominikán. Pochopil a uskutečnil ideál svatého Dominika dokonale. Čerpal u Boha a roznášel mezi lid jeho moudrost. Osvěcoval světlem dobroty a lásky Boží temnoty v lidských duších. Tak to chtěl sv. Dominik. Na sebe zapomněl, zapomněl a úsilovně zapomínal na svou čest, svoje úspěchy, svou chválu. Vše, co získal studiem o Bohu a jeho díle, náleželo lidem. Jim přinášel své výtežky. Nebyl jako pavouk, který zatahuje kořist do kouta a tam ji žárlivě střeží. Bůh mu dával poklady, jež by nezískal ani největším úsilím. Když štědře dostával, štědře dával. Bratři znali jeho svatost, jeho šlechtěného a bystrého ducha, jeho dobrotu a svěřovali mu kláštery, aby je svou moudrou a starostlivou rukou řídil. V dominikánském řádě se ponechává řeholníkům, aby si sami zvolili představeného. Když si někoho vyvolí, znamená to, že mu opravdu důvěřují. Vždyť se volbou dobrovolně podřizují jeho vedení. Jak veliké důvěry požíval Antonín! Byl představeným v kláštorech: Řím, Neapol, Sessa, Gaeta, Siena, Fabriano, Cortona, Fiesole, Florencie.

Jeho nejslavnější převorát byl u sv. Marka ve Florencii. Než stopy jeho činnosti jsou dosud i v jiných klášteřích. Na příklad v Římě u Panny Marie nad Minervou, dosáhl přenesení ostatků sv. Kateřiny Sienské a od té doby se její ostatky neodnášejí a nebere si z nich kde kdo částky pro sebe. Nebýt jeho zákroku, sotva bychom ještě měli něco ze slavných ostatků svěťice. V Římě se vědělo o Antonínových vědomostech právnických; proto byl přibrán do tribunálu sv. Roty. Jeho slovo tam platilo. Rozhodoval přísně, ale vždy spravedlivě. Jeho sociální cítění charakterisuje jedna, nepatrná sice, ale velmi moderní reforma, kterou se podařilo Antonínovi u kurie uskutečnit. Postaral se, aby písařům a notářům kurie byl vyplácen spravedlivý a dostatečný plat. O kolik století tu předběhl ostatní svět, který se bránil, jak nejdále mohl, spravedlivému rozdělení práva na životní prostředky. Z jeho podnětu byly opraveny i jiné nedostatky.

Z neapolského převorování je několik vzpomínek. V konventě měli nedostatek pitné vody, což se na jihu stává dosti často. Antonín nařídil kopati v rohu zahrady a vytryskl zdravý pramen, který nikdy nevysychal. Čerpali z něho i tehdy, když jinde vody nebylo. Snad někdo řekne, že je to náhoda, nebo že Antonín měl nějaké ponětí o geologickém složení celého okolí. Současníci a ti, kdož přišli po nich, byli pevně přesvědčeni o zázraku. Studně sv. Antonína na něj upomíná. Větší obtíž by byla s přirozeným vysvětlováním jiné události. Přišli do kláštera dva cizinci a prosili alespoň o trochu oleje a medu. Štědrý a milosrdný převor ochotně spěchal pomoci. V

kláštere však nebylo nic. Poprosil dvě osoby ze Třetího řádu, aby cizincům vyhověly. Náhodou i jim došly zásoby. Oznamují to Antonínovi. Zabolí ho u srdce, ale ne, nenechá cizince odejít. Když selže pomoc lidí, neselže pomoc Boží. Antonín se vroucně modlí. Posílá terciářky, aby přinesly zbytek, který jim zůstal. Poslechly. A zbytek pojednou vydává tolik, že jsou cizinci spokojeni a ještě mnoho zbývá. Pravda, my jsme zvyklí hledět na každou zprávu o něčem neobvyklém s nedůvěrou. Naučily nás tomu pověsti, které se dnes šíří denním životem a obratem ruky vykouzlují hrůzostrašné i útěchyplné události. Nezapomeňme, že tomu tak dříve nebylo. Lidé nebyli zvyklí lhát, a když lhali, byli si dobře vědomi špatnosti. Jestliže někteří zkažení lidé dovedli i o posvátných věcech mluvit bez úcty a vážnosti, byla to přece jenom výjimka. Zpráva o zázračných událostech ze života Antonínova není nikdy vytažena z nejasného kouta, nýbrž byla obecně známá a nebylo ji možno falšovat.

Antonín se stal i převorem v Cortoně, kde prožil svoje řeholní mládí v řádovém noviciátě.

KLÁŠTER SV. MARKA.

Ve Florencii nebyl dominikánský klášter. Antonín se hlásil do řádu ve Fiesole. Proč se dominikáni tak dlouho slavnému městu vyhýbali? Snad proto, že příchod sem, zbudování kláštera a kostela, byl Prozřetelností vyhrazen právě sv. Antonínovi.

Roku 1434 se po roce vyhnanství vrátil do Florencie Cosimo Medici. Se svými odpůrci naložil velmi krutě, ale přes to jej značný počet osob patricijských i občanských uznal pánem ve městě. Jeho příchodem nastává ve Florencii doba rozkvětu vědy a umění. Také v náboženském životě nastal zdravý vzrůst. Florent'ané i C. Medici znali již dlouho sv. Antonína. Medici se podívoval jeho učenosti a svatosti, lid těžil ve svých potřebách z Antonínových rad. Když ve Florencii kázal, nepojaly kostely všechny věřící, žádostivé jeho slov. Zpovědnice, do které zasedl, byla po chvíli obklíčena zástupem kajícníků a lidí bezradných. Z úst svatého bratra Antonína jim zaznívala nejen očišťující slova, nýbrž i mnohé povzbuzení a útěcha. Myšlenka získat bratry kazatele Florencii, která se ve městě již před lety vyskytla, znovu ožívá. Papež Evžen IV. náhodou dlel ve městě a Medici používá jeho přítomnosti k uskutečnění svého plánu a přání lidu. Evžen zásadně slibuje pomoc, a když se roku 1435 převor u sv. Ondřeje vzdává práv na kostel sv. Jiří, odevzdává jej zvláštním listem bratřím kazatelům. Měli si při něm postavit dům, podřízený pravomoci převora ve Fiesole. Po roce žádají Florent'ané, aby byli bratři kazatelé usídleni u kostela sv. Marka, kde živořilo několik silvestrínů a silvestríní, aby přešli ke sv. Jiří. Lidnaté okolí sv. Marka žádalo větší počet obětavých kněží. Silvestríní nestačili na úkoly, které jim kostel svatého Marka dával. Papež se o věci přesněji informoval a když zjistil, že žádost je oprávněná, vydal ustanovení o převzetí kostela a kláštera.

Při této příležitosti si uvědomujeme, jak jsme prosaičtí. Stěhování je dnes věc budící soucit. Každý ji hledí odbýti co nejskromněji a nejrychleji. Přesídlení bratří kazatelů ke sv. Marku, k němuž došlo 1436, bylo plno slávy. Bratři šli v slavnostním průvodu a zpívali hymny, lid je doprovázel jásotem a radostí. Sotva došli bratři do kláštera, chopili se díla, které jim bylo svěřeno, s horlivostí a obětavostí, jaké jest schopen jen člověk zcela odevzdaný Bohu. Počali mravní obrodu ve čtvrti sv. Marka. Záhy měl povstati k nové slávě i zchátralý kostel a klášter. Medici otevřel štědrou ruku. Stavitelovi Michelozzimu nařídil zbourat starý klášter. Nová stavba, jak ji lze spatřiti dodnes, má nesmazatelně vtisknuty stopy Antonínova ducha. Antonín byl převorem. Vědom si toho, že odpovídá za řeholní kázeň, za skutečnou

chudobu a prostotu v životě kláštera, dohlížel na stavbu i na výzdobu. Nám se dnes nádherná freska Fra Angelica a Fra Benedetta zdají přepychem. Jaký to byl přepych? Nebyli povoláni proslavení umělci, nebyl jim nabídnut skvělý honorář za to, co vytvoří. Dva prostí bratři se chopili štětců a přenesli na stěny, co našli ve svých duších. Sv. Antonín dohlížel, radil, povzbuzoval, když se bratři obávali, že nenamalují vznešené a drahé osoby dosti dovedně. Čistota a průzračnost, srdce těchto tří mužů na nás hledí z poškozených fresek kláštera sv. Marka. Mnozí umělci se již pokusili dílo bratří kopírovat. Po každé však doznali, že nedosáhli jejich čistoty barev, ani ladnosti tvarů. Všechna veledíla fra Angelica jsou ideálně prosta naturalismu a vystihují náboženskou niternost neopětovatelným způsobem. Dnes byla ke svatému Marku snesena všechna Angelikova díla z Florencie. Původně tam byl obraz Madony na hlavním oltáři, korunování Panny Marie, Soud světa, dva cestující dominikáni, setkávající se s Kristem, v kapitulní síni je obraz ukřižování se sedmnácti dominikánskými svatými. V celách se znova a znova opakují obrazy ze života a smrti Krista Pána. Výzdoba, na které tak Antonínovi záleželo, učinila z konventu nejposvátnější klášter vůbec (Kirchenlexikon u hesla Angelico). Podivujeme se osobnostem, které nějak připravily moderní vynálezy a ty, kteří přímo spolupůsobili na tvoření nesmrtelných a nepřekonatelných děl, zanedbáváme. Je to nespravedlivé. Největší překážkou asi je, že tito lidé byli svati. V každých dějinách umění by byla dlouhá stať i o Antonínovi, kdyby se ovšem proslavil zároveň prostopášným životem.

Po výzdobě kostela a kláštera došlo na liturgické knihy. Miniatury, jimiž proložili bratři posvátné texty, uchvacují duši k tichému a hlubokému nadšení.

Kromě umění rozkvétaly v klášteře u svatého Marka vědy. Medici si tak vážili učených bratří, že se postaral, aby dědictví kteréhosi Florent'ana, asi čtyři sta svazků vzácných děl, bylo umístěno u nich v klášteře a tam dáno veřejnosti k použití. Bratři poněmáhlu rozmnožovali počet svazků opisováním i původními spisy. Florencie získala své kulturní středisko. - Hybnou pákou práce v klášteře byl převor Antonín. Do úmoru pracoval sám, povzbuzoval, pomáhal druhým, radil jim ve studiu i v činnosti. Stal se mezitím vikářem všech reformovaných konventů v Itálii, ale přesto se i dále považoval za posledního z bratří. Kolikrát jenom přišel učený a slavný převor umývat s bratřími po jídle nádobí! Kolikrát pomáhal zahradníkovi, kostelníkovi a jiným! Nebylo skromnějšího a pokornějšího člověka v celém městě.

Za života u sv. Marka se přihodilo několik zvláštních událostí.

Antonín zametal chodbu. Přicházel k němu jakýsi řeholník a chtěl se s ním o něčem poradit. Antonín jej nenechal domluvit a vyložit, proč přišel. Prostě mu uložil, aby se vrátil ke svým bratřím, že je opravdu povolán k řeholnímu životu. Řeholník užasl, neboť právě o té záležitosti se s ním chtěl radit. Pochyboval, zda je k řeholnímu životu povolán a již již chtěl řeholi opustit. Uposlechl rady, kterou dostal, ač o ni ještě nežádal, a setrval ve svém povolání. Poznal Antonín na jeho Sklíčené tváři, oč běží, nebo byl osvícen Bohem?

Vypravovala jedna dáma: „Přišla jsem k svatému Antonínovi ke zpovědi. Stále mě vyzýval k opravdové lítosti a nechtěl mi dát rozhřešení, dokud nebudu hříchů litovat. Já chtěla rozhřešení, ale necítila jsem se schopná nějaké lítosti. Tu mi světec ukázal ubohý stav mé duše a propustil mě se slovy: Večer před spaním si opakujte třikrát: Jednoho dne jsem přišla na svět, jednoho dne odejdu. Poslechla jsem a dotkla se mě Boží milost. Pojala mě taková hrůza z mých hříchů a tak mi jich bylo líto, že jsem příštího dne s klidem mohla přikleknout ke zpovědnici a přijmout za své hříchy pokání.“

Urozenému Florent'anovi Filicaiovi skonala jediný syn. Zdrčený otec běží od lůžka ke svatému Marku a prosí Antonína, aby ho potěšil, jinak že svou bolest nesnese. Chvíli se spolu modlili a pak jej Antonín poslal domů. Doma otec našel

syna na živu. Nevěřící zase řekne: Syn nebyl vůbec mrtvý, byl jen ve mdlobách atd. Ti, kdo byli u jeho lůžka, prohlásili, že mrtvý byl. Musíme se s tím spokojit.

Jedenkrát si Antonín vyšel se svými novici na delší vycházku za město. Ponořili se zcela do rozhovorů a nezpozorovali, že povstala bouře. Zdálo se, že bude dlouho trvat a že se nebudou moci vrátit. Antonín poklekl a modlil se, učinil kříž a bouře ustává. Po každé bouři bývá podle přísloví pěkně. Proč se však divili novici této změně, ač zažili dost a dost italských bouří?

Mohli bychom uvést ještě několik podivuhodných událostí z tohoto úseku Antonínova života. Není však náš úmysl vyhledávat jen neobvyklé, vždyť ve světcově životě máme mnoho pozoruhodného, čemu nemusíme říkat zázrak. Antonínův apoštolát nejsou zázraky, nýbrž upokojování sužovaných duší. Kdo nenahlédl do propastí lidské špatnosti, kdo si nevšiml, jaký boj musí lidská vůle podstoupit se zlem, jestli chce zvítězit, netuší, kolik úzkostí, obav a hrůz naplňuje často lidské srdce. Antonín cítil s trpícími a radil jim jak nejlépe dovedl. Znalost lidského života mu usnadňovala práci, Duch svatý mu osvětloval v okamžiku potřeby rozum a Antonín vždy poznal, kde tkví kořen bolesti a dal vhodný lék. V pobouřeném srdci po jeho radě zavládl mír a Antonín propouštěl opět jednoho šťastného a vděčného člověka.

Dominikánům s Antonínem v čele bylo popřáno ukázat shromážděné Církvi výsledky neúporného studia. Evžen IV. přenesl r. 1439 církevní sněm do Florencie. Dominikáni od sv. Marka byli povoláni jako theologové. Se svatým Antonínem přišli i jiní proslavení vědci. Byl tam bl. Petr Jeremia, Torquemada a několik jiných znamenitých kontroversistů. Dovedeme si představit, jak se asi radoval Antonín ze slibného spojení východní a západní Církve, které se na sněmu teoreticky uskutečnilo, i když prakticky bylo později znemožněno událostmi ve světě a nepochopením duchovních východní Církve.

Po slavných dnech sněmu nastává Antonínovi nová doba práce. Zvláštní předmět jeho péče byl třetí řád sv. Dominika. Antonín se v praxi přesvědčil, jaký zisk je pro člověka, žijícího ve světě a přece Bohu oddaného, když žije v duchovním společenství s lidmi podobných cílů. Terciáři se u něho rádi shromažďovali a naslouchali jeho zajímavým výkladům o Bohu. Povzbuzoval je ke skutkům lásky a sebemrtvení takovými slovy, že neodolali a třetí řád ve Florencii byl ušlechtilým závodním dobrého vůle všech členů. Některé členky žily porůznu bez rodin opravdu řeholním životem. Antonín znal potíže takového života a jak je neskutčné vytrvat v řeholní kázni v okolí, které člověka nepovzbuzuje. Rozhodl se ulehčit jejich boj a zajistit mu trvalé výsledky. Shromáždil je do jedné řeholní společnosti. Požádal papeže Evžena IV., aby mu uvolnil skoro opuštěný klášter Panny Marie Sněžné a když byla žádost vyplněna, uvedl do něho své terciářky. Ze své plné moci ustanovil představenou a nová řeholní družina vešla v život. Antonín byl novému klášteru vytrvalým rádcem a pomáhal mu snášeti počáteční obtíže. Jeho slovo působilo právě tak jako jeho příklad. - V nové zahradě Boží vykvetlo mnoho ušlechtilých a svatých duší.

Kromě péče o svatý život Florentinů, staral se Antonín též o jejich vzdělání. Pravé vzdělání nutně přivádí k Pánu Bohu, není se mu třeba vyhýbat, jako to dělali někteří náboženští myslitelé. Kolik naukových konferencí měl Antonín ve Florencii, je těžko říci. Použil kde jaké příležitosti, aby dal věřícím něco ze svých zásob, nastřádaných celoživotním zkoumáním Božích pravd. Vzdělání mladých Florentinů zajistil spolu s benediktinem Gomezem podporováním a získáváním přízně čtyřem Společnostem křesťanského učení, které si obec založila.

Antonín také horlivě získával členy bratrstvu, založenému br. Karlem Conti, jehož úkol bylo po způsobu prvých křesťanů probdíti noc před některými svátky v kostele na modlitbách.

Abychom pochopili význam největšího sociálního podniku Antonínova za jeho převorování u svatého Marka, je třeba krátce upozornit na politické poměry ve Florencii. V obci zuřil úporný vnitřní boj mezi přívrženci svobodného zřízení obce a samovládci. Když zvítězila rodina Medici, nezavládl v obci okamžitě všestranný pořádek a klid. Medici se svým odpůrcům krutě mstili jako kterákoliv jiná rodina, když se jí podařilo zmocnit se vlády v obci. Vítěz obyčejně neustal v pronásledování odpůrců, dokud je úplně nezničil. Po vítězství Mědicího bylo ve Florencii mnoho nářku. Někteří uprchli do vyhnanství, jejich majetek byl zabaven. Jiní si říkali, že je lhostejno, zda jsou žebráky v cizině nebo doma a zůstali. Neměli nejmenšího práva. Oloupení o majetek, strádali nesnesitelně. Antonínovo srdce to nemohlo dlouho snášet. Medici jej měl v úctě, ale Antonín ho znal velmi dobře a věděl, že by nepomohlo, kdyby se šel přimlouvat za postižené. Učinil něco jiného. V únoru 1441 svolal ke svatému Marku dvanáct zbožných občanů, většinou odpůrců rodiny Medici a předložil jim svůj plán na pomoc. Když Občané vyslechli odvážný, ale ušlechtilý jeho úmysl, zaslzeli pohnutím a slíbili, že budou pomáhat ze všech svých sil. Dohodli se, že založí spolek — později se mu říkalo Buonomini di San Martino, Dobrodinci sv. Martina — který si vezme nebohé pronásledované na starost. V každé městské čtvrti byli určeni dva dobrovolníci výkonnými členy a ti si mohli sami přibrat až šest pomocníků, aby nebyl styk s postiženými podezřelý, kdyby jej vykonával jen jeden člověk. Všichni zjišťovali, kdo je v opravdové tísní, sbírali od majetných podpory a spravedlivě je rozdělovali. Antonín dal do stanov dvě opatření, která jsou skutečně v jeho duchu. Nejprve se určilo, že se musí všechny nasbírané dary rozdat a že se nesmí schovávat nějaká část získaných almužen na budoucnost. Nebýt tohoto předpisu, jistě by se ze spolku brzy vyklubal finanční podnik a prvý účel jeho by zanikl. Takhle se stalo, že ještě přes čtyři sta let spolek konal ve Florencii mnoho a mnoho dobrého. Ovšem rozšířil svou působnost na trpící vůbec, poněvadž nebylo vždy ve městě jenom ubožáků politických. Trvání spolku zajistil také druhý moudrý předpis, totiž prohlášení úplné nezávislosti na církevních i obecních úřadech. Antonín se obával, že občané nebudou tak štědrí, jakmile budou úřady prozkoumávat původ darů a jejich velikost. Správnost jeho domněnky se potvrdila, když se koncem století radnice pokusila o kontrolu. Almužny okamžitě ustávaly. Florentané přivítali nové dílo s nadšením a jejich spojení s klášteřem svatého Marka stalo se ještě těsnější. Láska k ubohým a nerozlučné přátelství Florentánů se sv. Antonínem si našlo cestu i mimo město. Šlo za oběťmi, které živořily v cizině.

Sledovali jsme Antonína v několika směrech jeho dobročinné služby ubohým. Někomu se to snad zdá málo na muže, který je chloubou a slávou toskánského města. O stavitelovi je možno prostě říci: postavil dům. Kolik přemýšlení a úsilí však ho to stálo, jak musel být obezřelý v organisování a postupu práce, jak nesměl na nic zapomenout, aby jeho dílo bylo dokonalé, se těmi slovy nevystihne. Stavitel však má tu výhodu, že jiný opatřuje prostředky k budování a není při náležité opatrnosti nebezpečí, že se mu dům zhroutí. Antonín měl práci obtížnější. Musel promýšlet plány, musel organisovat, být opatrný, ale musel se starat i o potřebné hmotné zajištění. Skvělá almužna lidi oslňuje, ale almužna nebývá nikdy taková, aby se z ní mohlo zbudovat dílo jako byl klášter u sv. Marka. Bylo nutno mnoho a mnoho prosit, často přemlouvat, dokazovat, že běží o věc užitečnou, že nebude dobrodiní zneužito. Kromě toho každá duchovní věc má své nepřátele a ti jsou nebezpečnější než přírodní živly. Boří tajně, jejich činnost nelze kontrolovat, mají snadné prostředky, pomluva působí v této věci pravé divy. Nedomnívejme se, že Antonín svá díla budoval v naprosté pohodě, že všichni se shodli a pracovali s ním. To by patrně trval ještě rajský stav před hříchem, kdyby se něco takového stalo. Kromě toho záznamy postihují vždy jen nepatrnou část osobního života a vnějších

činů. Můžeme se tedy domýšlet, že činnost Antonínova byla mnohem rozmanitější, než jak se dočítáme u jeho životopisců. Ostatně i z jeho charakteru lze uzavřít, že vyplnil činností celý život. A jestliže tak usilovně pracoval, pracoval jen pro Pána Boha a podle toho si o jeho činnosti můžeme tvořit představu.

PRVNÍ ARCIBISKUP VE FLORENCII.

Antonína čekal nový úkol. Ve Florencii neměli roku 1446 biskupa již devět měsíců. Evžen IV. se rozhodl konečně opuštěný stolec obsadit. Informoval se u lidí obeznámených s florentskými poměry a přiklonil se k radě Fra Angelica, který tehdy v Římě maloval. Fra Angelico nezapomněl na svého svatého spolunovice, nezapomněl na svého šlechtného představeného od svatého Marka, jenž mu pomáhal tvořit, jenž jej těšil, když byl v práci unaven, jenž jej povzbuzoval, když ztrácel odvahu. Fra Angelico, s nímž se papež důvěrně stýkal, se domníval, že Florencie nemůže dostat lepšího pastýře, než je Pater Antonín. Evžen znal Antonína a návrh se mu zalíbil. Bylo rozhodnuto. Když po letech Evžen vzpomínal na své jmenování biskupu, prohlásil: „Troje jmenování biskupů mi nepůsobí ani nejmenší výčitky: jmenování patriarchy benátského (byl to sv. Vavřinec Justiniani), biskupa ferrarského (bl. Jan Tossignano) a arcibiskupa Antonína Pierozzi. Nikdy jsem neuložil přijetí biskupství pod trestem vyloučení z Církve kromě arcibiskupovi florentskému, který by jinak — jak jsem věděl — nepovolil.“

Antonína zastihla první zpráva o jmenování na visitační cestě. Byl chvíli zmaten, ale pak se rozhodl použít všech prostředků, aby úřadu unikl. První myšlenka byla vzdát se, aby jej nezastihl nějaký dekret. Chtěl uniknouti na Sardinii. Jeden příbuzný mu v tom zabránil a tak jej zastihl papežův příkaz, aby se odebral do kláštera ve Fiesole a tam očekával dalších pokynů. Přímému rozkazu neodporoval. Ve Florencii psal dopis za dopisem. Neopomenul jediného vlivného přítele poprosit o odvrácení hrozícího úřadu. Zatím se zvěst roznesla ve městě a Florentinové posílají papeži žádost, aby setrval při svém rozhodnutí, oni že je vítají. Ve městě nastala improvizovaná slavnost. Poněvadž papež upozornil na trest v případě odporu, Antonín se slzami přijal: „Bůh, jenž zkoumá srdce, je mi svědek, že jsem nikdy nezaoužil po této hodnosti a že se má vůle sklání jenom před jeho vůlí a před vůlí Církve.“

V kostele sv. Dominika ve Fiesole byl vysvěcen na biskupa. Druhou neděli postní, 13. března 1446, vydal se se dvěma bratry do Florencie. V kostele sv. Galia u městské brány měl mši svatou. Po mši svaté vyšel do města, doprovázen kněžstvem a lidem. Bylo zvykem, že nový biskup jel na koni. V tom si však Antonín již nikým nedal poručit a šel pěšky. Lid jásal. Líbali svému pastýři ruce, kladli před něho své roucha, jako kdysi v nadšení učinil lid na prvu květnou neděli. Antonín smutně pozoroval radost lidu. Zodpovědnost za jeho vedení byla nyní složena na něho. Podaří se mu ty vznětlivé a vrtkavé duše dovésti ke správnému cíli? Nezradí ho, jako zradil lid Spasitele? Část cesty šel bos. V katedrále byly vykonány slavnostní obřady. Arcibiskup pak přijal své spolupracovníky na vinici — kněze, k nimž lnul po celé trvání svého úřadu něžnou otcovskou láskou a odebral se do residence.

V residenci se zařídil po svém a chopil se ihned práce. Nevzal k sobě nikoho, koho nepotřeboval. A potřeboval jenom šest lidí. Jako kdysi u kurie v Římě tak i zde se zaměstnaným postaral o slušný plat a zakázal jim bráti úplatky a vůbec něco přijímati od kněží i laiků, kteří přišli na ordinariát ve svých záležitostech. Nedovolil ani, aby se něco přijímalo za úřední výkon. Jenom za pergamen mohl písař přijmout obnos. Notářům přidělil úkoly, ale nenechal jim na starosti ani jednu důležitější

záležitost; chtěl o všem vědět, co se v jeho diecesi děje. Teď mu nesmírně prospěly vědomosti z kanonického práva a jeho právnické zkušenosti z praxe v Římě i zkušenosti z porad o záležitostech, které mu lidé předkládali k řešení již tak dlouhá léta. Příмым zásahem do každé věci předešel mnoha neshodám a poznal záhy důkladně své bílé i černé ovečky.

V arcibiskupském paláci žil jako v klášteře. Byl zvyklý vykonat mnoho modliteb. Konal je stejně i jako arcibiskup. V půl noci vstával na noční modlení. Po modlení se až do tří hodin věnoval četbě Písma svatého nebo svatých Otců. Ve tři hodiny měl mši svatou. Po mši svaté se věnoval záležitostem diecese až do večera. Nebylo jich málo, ani ne lehké. Kromě kněží přicházeli k němu dále se svými starostmi i nekněží. Arcibiskup neodmítl nikoho. Každého mírně přijal, tiše vyslechl a poradil. I když k němu přišli lidé, kteří by zasluhovali spíš trestu než rady, nerozčílil se a klidně řekl, co bylo třeba. Jeho mírnost ostatně chválili všichni členové jeho domácnosti. Nikdy se na ně nerozhněval. Z počátku měl dva vikáře a nastaly mezi nimi neshody. Raději jednoho propustil, jen aby byl v jeho domě pokoj. Kromě lidu přicházeli na radu církevní i světské hodnostáři v záležitostech značně spletitých. Kdykoliv se přidrželi Antonínovy rady, pochodili dobře.

Sám konal všechny visitace. Vykonal za třináct let svého úřadu mnoho svěcení. Kdekoliv byla nějaká církevní slavnost, sám měl slavné obřady. Všechny obřady vykonával s velikou usebraností a do pímenky přesně podle předpisů. Někde mu nabízeli po vykonání obřadu čestné dary. Nepřijal, aby se ani zdaleka nemohlo říci, že se nějak platí za posvátné úkony.

Na počátku svého úřadu šel každou neděli do jiného kostela diecese a kázal lidu. Těšil jej a povzbuzoval. Lid nedočkavě čekal celý týden na neděli a přicházel v zástupech poslechnout svého milovaného pastýře. Těžko říci, zda byla jejich zbožnost opravdu tak veliká, nebo zda je pudila také zvědavost a chtivost sensací. Skoro by se zdálo, že druhá věc převažovala. Za nějaký čas totiž počalo návštěvníků ubývat. Arcibiskup se necítil dotčen touto nestálostí lidu, měl pro ni pochopení. Nevytýkal jim nic a prostě od svých nedělních zájezdů ustal, vystihnuv k tomu pravý čas.

Mluvíme-li o zájezdech, uvedeme i to, že arcibiskup Antonín neměl koní, což tehdy byla chlouba nejednoho pastýře lidu. Dostal od kohosi mula a na něm jezdil na delších cestách. František Castiglione se zmiňuje i o tom, že neměl psy, což bylo také oblíbeným sportem v církevních kruzích. Antonín mu říkával, že se nesluší, aby se majetkem chudých krmila zvířata a kupovaly se za něj zbytečnosti. A věru nenašla se v jeho bytech jedna zbytečná věc. Neměl drahého nábytku, neměl zlatých a stříbrných nádob, neměl koberců. Pak se ovšem nelze divit, že se u něho i nejprostší lidé cítili jako doma. Nepřiváděl je do rozpaků zevnější lesk a otevírali arcibiskupovi svá srdce dokořán. Mírnost mu získala bezměrnou důvěru věřících i kléru. Jen on při visitaci v jednom ženském klášteře, kde se vlastně žilo zcela soukromým životem, pouhou laskavostí mohl dokázat, že se všechny členky kláštera dobrovolně přihlásily k původním předpisům o společném životě a daly se ze základu zreformovat.

Na poměry v městě ukazuje jiný reformní pokus Antonínův. Na konec se sice dokonale podařil, ale mohl stát Antonína život. V diecesi žil kněz jménem Ciardus, člověk opravdu nehodný. Antonín se o něm brzy dověděl a byl odhodlán upřímně mu domluvit. Ciardus se dostavil do biskupského paláce s mečem v ruce. Zastihl arcibiskupa samotného a použil zbraně. Chtěl mu vrazit meč do krku a zbavit se člověka, který mu bránil ve zkaženém životě. Antonín v poslední chvíli uhnul a meč se zabodl do opěradla židle. Ciardus se v zuřivosti domníval, že arcibiskupa skutečně zavraždil a zachvátila ho hrůza jako každého zbabělce po násilném činu. Vyběhl ven a ukrýval se. Když se dověděl, že arcibiskup žije, zasáhla ho milost a

počal v klášteře minoritském nový a přísný život. Antonín se upřímně radoval z jeho nápravy a upustil od jakéhokoliv trestu za jeho čin; vždyť u něho beze slov dosáhl toho, co si přál — jeho nápravy.

Bylo by nesprávné představovat si Antonína jako nevinného dobráčka, který nebyl schopen rázného zásahu. Užil vždy nejprve mírnosti a vlídnosti nebo i osobního příkladu. Když se kdysi dověděl, že se jeho klerici v katedrále nedbale modlí hodinky, vycházel noc co noc a modlil se s nimi. Tak dosáhl nápravy. Když zjistil při visitaci nějaký nedostatek, po prvé jenom mírnými slovy na něj upozornil a žádal nápravu. Jestliže jej shledal po druhé, byl přísnější a po třetí zakročil se vši přísností a nikdy se nikým nedal uprosit, aby změnil uložený trest. Takovým jednáním se stalo, že při smrti zanechal klérus své diecése opravdu na mravní výši, ačkoliv — jak praví František Castiglione — jej přijal se značně uvolněnou kázní i mravy.

Správná činnost, porady, úsilí o reformu, modlitby a kázání mu zabraly tolik času, že bylo podivno, jak najde čas ještě i na sepisování knih a že neodpočívá po únavě z denních záležitostí, nýbrž přímo od nich jde studovat a psát. Ptali se ho na to a arcibiskup odpovídá: „Většině smrtelníků, ba skoro nikomu, není popřáno užívat klidu duše pro starostlivost o věci tohoto světa, leč že si uchovají nějakou tajnou skrýš, ke které neproniknou obtíže záležitostí, starosti, ani ruch věcí, které se dějí venku. Tam jako do tvrze a jako do vnitřního člověka — jak říká Pavel — se hned po práci uchýlí duch, zbavený všech vášní. Dosáhnouti toho je ovšem dosti namáhavé.“ Tím je vysvětleno veliké tajemství Antonínovy pracovní metody. Poněvadž nemařil ani chvilku času, rostla jeho práce vůčihledě. Aby jí tolik zastal, musel ovládat všechny složky své osobnosti. Rozum a vůli cvičil v poslušné práci od mládí. Nižší část své bytosti přiváděl v poslušnost někdy i přísným mrtvením. Rádové posty zachoval bez výjimky i ve svém úřadě. Tímto úsilím se z něho stal asketa, světec, vytrvalý pracovník, neúnavný kazatel, theolog, člověk schopný způsobit v diecési nový život.

Bylo toho věru třeba. Antonínovi předchůdci byli zachvácení modou doby a pečovali víc o zájmy svářících se stran v obci než o blaho duší svých oveček. Ustavičné zmatky a třenice jim k tomu poskytovaly příliš mnoho příležitosti. Morová nákaza, která co chvíli zachvátila město, přispívala vydatně k zesobečtění kléru i lidu. Kromě toho celý vzdělaný svět byl zachvácen renesančním blouzněním o antické kráse a tento proud unášel i duchovenstvo. Výsledek se projevil záhy. Nestudovalo se Písmo svaté a svatí Otcové, nýbrž klasičtí autoři. Tato četba pak zaznívala s kazatelen, s nichž lidé slychli tucty vybroušených frází, ale bez náboženského obsahu. Jméno Jupiterovo, Bakchovo a Venušino zaslechli věřící s kazatelen spíš než jméno Spasitelovo. Kázání bylo jakýmsi kábaretním konferencováním k pobavení posluchačů. Vypravovaly se poutavé i choulostivé historky, jejichž obsah posluchače víc vábil než odstrašoval. Dovedeme si snadno představit mravní úroveň lidu, který se živil takovou duchovní stravou celá desítilétí. Venkov byl zamořen pověrami a úplnou nevědomostí. Poněvadž se pěstoval osobní přepych, zapomínalo se na veřejné potřeby církevní. Bylo mnoho kostelů, kde neměli ani nutné věci k důstojné bohoslužbě. Staré krásné stavby z dřívějších dob chátraly a nikdo nemyslel na jejich záchranu. Do této mravní i hmotné spouště na místech svatých byl povolán Antonín.

Snad chápeme jeho zdráhání. Ne že by se bál práce, ale viděl zodpovědnost, kterou s úřadem biskup přejímá. Není divu, že si nedůvěřoval. V jednom z jeho zachovaných dopisů čteme hořký povzdech: „Pro mnohé starosti s chráněním ne poslušných, mírných a nevinných oveček, nýbrž pyšných lvů, krutých medvědů, dravých vlků a nečistých prasat, mohu se málo věnovat věcem Božím.“ Jeho slova vystihují stav přejatého kléru. Již jsme se zmínili o jednom „krutém medvědovi“,

který přišel na arcibiskupa s mečem a nebylo by nesnadné najít lidi charakterisované názvem „draví vlci a nečistá prasata“. Je těžko svalovat celou vinu za tuto spoušť na přímého Antonínova předchůdce, Zabarellu. Zabarella byl poslán v důležitých církevních věcech ke dvorům do Francie a do říše, takže nemohl být dlouho přítomen v diecési. Jeho zástupci si autoritu neudrželi a úpadku se nepostavila v cestu ani jedna hráz.

Když se Antonín nemohl vyhnouti zodpovědnému vedení diecése, rozhodl se usilovat o nápravu ve všem. První krok učinil v residenci. O něm jsme se již zmínili. Odstranil všechny zbytečné osoby, kterých tehdy byly biskupské dvory plné. Ponechal si jen ty, které nutně potřeboval, ale těm se zase postaral o slušné živobytí a o odměnu za práci. Nedával jim pouze dary, jak se dalo jinde. Druhá věc bylo zavedení důstojného pořádku do bohoslužeb. Předpisy byly přesné, jen bylo třeba přinutit kněze, aby jich dbali. Antonín to činil příkladem, upozorňováním, napomínáním i tresty při neposlušnosti. Velikou starost měl arcibiskup s očistou kázání. Proto sám tolik kázal, aby duchovní názorně slyšeli, jak se má slovo Boží lidu podávat. Učil duchovenstvo vracet se k Písmu svatému, vymyčovat vše, co páchlo pohanstvím, líbivostí a prázdnotou. Nebylo to snadné. Moda je pro prostřední lidi víc než nejpřesvědčivější důkazy. Antonín byl vzácně vytrvalý a když se mu podařilo získat některé z kněží na svou stranu, byl si jist, že se mu jeho plán přece jen podaří.

Lid neměl ke kněžstvu bezmeznou důvěru, které je třeba, jestliže má kněz mít na něj dobrý vliv. Arcibiskup se pokusil lidu tuto důvěru v kněze vrátit. Z arcibiskupského paláce odstranil vrátného, takže každý bez ohlašování a v kteroukoliv dobu mohl k němu přijít. Poněvadž lidí chodilo mnoho, určil jednu místnost za čekárnu. Několikrát denně se tam utíral prach, aby se příchozí nemuseli bát, že se pošpiní, když si sednou. Je to maličkost, ale svědčí o Antonínově praktickém duchu, který na nic nezapomněl.

Arcibiskupovo srdce bylo otevřeno. Někteří z kněží a laiků se však neodvažovali k němu přijít. Arcibiskup šel k nim. Nestaral se z počátku ani tak o nejzkaženější jako spíše o ty, kteří si uchovali dobré jádro. Jeho bystrozrak snadno rozpoznal, kde zkáza dosud nezničila vše. Mírnými slovy upozorňoval na nedostatky a prosil duchovního, aby se mu stal pomocníkem ve velikém díle nápravy. Poněvadž slova spojoval se skutky, záhy přivedl část kněžstva k dobrému církevnímu životu. Jejich přispěním se pomalu šířilo ozdravování dále. Všichni se takto získat nedali a arcibiskup musel trestat. Stávalo se, že se potrestaný odvolal do Říma. Tam již byli informováni a papež nařídil neprozkoumávat Antonínovy rozsudky, nýbrž je prostě potvrdit. To je znamení veliké důvěry, které si mnoho pastýřů nedobýlo. Antonín ovšem přesně dbal na všechny církevní předpisy a soudil duchovenstvo sám. Když se někdo vmísil do jeho práv, zakročil. Kterýsi úředník zastihl dva kněze při nějakém špatném činu. Dal je vésti veřejně stráží městem a trubač provolával, čím se provinili. Přivedli je k arcibiskupovi, aby je potrestal. Arcibiskup však usoudil, že hanba, kterou utrpěli, je dostatečný trest — vždyť i sprosté zločince převážely úřady tajně — a uvalil na úředníka církevní trest, poněvadž se vmísil do jeho práv a zneuctil kněžský stav.

Antonín byl metropolitou a měl právo i v Pistoii a ve Fiesole. Nechtěl, aby jeho opravné snahy byly ve Florencii jako na ostrůvku; a proto vycházel i do těchto měst a jejich okolí. Poměry tam byly stejné a zlepšily se také jen pomalu. Dbal i o zlepšení života v klášterích. Podporoval reformní větve řádů a nereformované poněnáhu k reformě přiváděl. Za třináct let v těchto snahách vykonal opravdu mnoho. Florencie vděčí jen jemu, že se povznesla z rozvalin náboženského života, že se zbavila včas upřílišené snahy napodobit ve všem život starých pohanů.

Nedomnívejme se, že se jeho síla vyčerpala starostí o nápravu kléru. Věřící mu byli právě tak svěřeni a on je nezanedbával. Měli k němu volný přístup a získal si je svými radami, starostlivostí o nemocné, chudé a pronásledované. Když přišel arcibiskup na visitaci, nezajímal se pouze o slavnostně vystrojené občany, kteří ho očekávali v kostele. Jakmile bylo po slavnosti, odcházel k nemocným, přinesl podporu strádajícím. Lidé poctěni jeho důvěrou otevírali svá srdce i ústa a Antonín se dověděl o věcech, o kterých se při slavnostech a oficiálním vítání nikdy nemluví. Když měl příležitost k lidu promluvit, nezapomněl vytknout nesprávné jednání, třebaže z jeho úst nehrály jen hrozby a výtky, jako to obyčejně bývá u oprávců nepovolaných. Bez hrubosti a s jemným taktem napomenul paní, aby si nebarvily vlasy a rty, otce, aby z chamtivosti nezapomínali na čest svých dcer, jinochy, aby se slušně chovali ve svatyni. Někteří mladíci si u samého oltáře počínali nestoudně a pohoršlivě. Antonín je vykázal z chrámu. Kdysi při hodinkách mládež tak hlučela, že kanovníci nemohli pokračovat. Arcibiskup odešel do sakristie, vzal si kostelníkův bič na psy a vyhnal hlučící nezbedníky ven. Postrašená mládež si teprve potom uvědomila, jak se nedůstojně chová, a příště již nebylo potřeba tak zakročovat. V bohatých i nuzných vrstvách florentských bylo rozšířeno karbanictví a hazardní hráčství vůbec. Hráči zanedbávali práci, při hře neslýchaně kleli a zoufali si, když ztratili všechno. Slova proti této neřesti nezmohla nic. Arcibiskup však nepokládal slova za svůj jediný prostředek a kdykoliv mu zbyla volná chvíle, vydal se do města a odvážně vstupoval do místností, kde se hrálo. Bez řeči rozhazoval kostky i jiné hry a peníze, které zabavil, rozdával chudákům před domem. Jeho zjev byl jistě velebný a hrozný, že zkontroloval rozvášněné, temperamentní florentské hráče. Opakoval své výlety do doupat častěji a leckterý hráč se před ním do duše zastyděl. Vlna hráčského nadšení ponenáhlu opadla. To bylo nové vítězství arcibiskupovo a nová posila mravnosti ve zkaženém městě.

Věřícím důrazně připomínal povinnosti k obci. Florentané byli ochotni se den co den bouřit. Našel-li se nějaký mluvčí proti nařízení z radnice, stál okolo něho za chvíli houf bouřících mužů i žen, pomýšlejících na obecní převrat. Antonín nejdou vycházel z residence k rozeštvanému davu a zvučným svým hlasem jej varoval před nerozvážností. Upamatoval na povinnosti k celku, stanovené Bohem. Právem řekl Cosirno Medici: „Naši obec stihlo mnoho pohrom a nebezpečí: války, mor, drahota, zemětřesení, tajné vzpoury občanů. Obec by jimi byla zničena — o tom jsem přesvědčen — kdyby nebylo modliteb našeho svatého arcibiskupa.“ Kromě modliteb působila ovšem i slova a činy. Jestliže napomínal arcibiskup lid k poslušnosti, proto ještě nesouhlasil se vším, o čem radnice rozhodla. Nereptal však tajně, nebo tak, aby pobouřil lid, nýbrž prostě šel na radnici a pánům připomněl jejich povinnosti k blahu všech občanů.

Na radnici měli také chyby. PřísaHY se nedodržovaly a z tajného hlasování se stalo veřejné, to znamená, že byly spravedlnosti podvázány ruce. Arcibiskup na věc několikrát marně upozornil. Až se na dveřích katedrály objevilo ohlášení vyloučení z Církve všech, kteří se oněch chýb dopustí, i toho, kdo by strhl ohlášení. Na ohlášení napsal: „Florentský arcibiskup sepsal tuto listinu vlastní rukou.“ To postačilo. Páni se přece jenom neodvážili vztáhnout ruku na arcibiskupa, ačkoliv tomu byli prvou chvílí velmi nakloněni. Konečně se usnesli vyslat pětičlenné zastupitelstvo, které mělo arcibiskupovi mírně nebo hrozbami vysvětlit, že mu do věci nic není. Arcibiskup dokazoval, že je jeho starostí dbát o duše svých poddaných. Poslové vyslovili svůj poslední trumf: Jestli arcibiskup neodvolá, bude zbaven arcibiskupství. Antonín se hlasitě rozesmál: „Prosím, jen to učiňte, pak mi nebude přičítáno, že jsem vás nechal zahynout. Mám klíč od cely u svatého Marka. Ta na mne čeká.“ Nezmohly nic prosby ani hrozby. Poselstvo odešlo na radnici s nepořízenou. Váha arcibiskupova slova platila i pánům. To zase povzbudilo lid k

větší důvěře v pastýře i v jeho pověřence — v diecéšní kněžstvo. Pouto spojující věřící ve Florencii se stávalo zřetelnější a občané pro náboženskou pospolitost upouštěli od rozbrojů, hádek a svárů. Úcta k občanské autoritě se vracela a ubývalo spikleneckých choutek. Arcibiskup byl opravdu sluncem celé obci. Prosvítíl kde jaký kout, vracel zdraví, odkrýval zlo, které se uchyluje do tmy, zahříval nouzi a strádání křesťanskou láskou a milosrdenstvím.

Chudých bylo vždy dost. Čas od času zasáhla město nějaká pohroma a pak jich bylo mnoho. Na příklad mor z roku 1448 Florencii skoro vylidnil. Zámožní prchli na hory a v domech zůstali jen nebožáci, kteří neměli možnost se vzdálit. Arcibiskup pomáhal majetkem, ale i prací svých rukou. Ošetřoval nakažené, křesťansky pohřbíval mrtvé, opatřoval potravu, povzbuzoval. Za pět let po moru stihlo Florencii zeměřesení a zase mnoho chudáků. Antonín měl tedy příležitost prakticky užít svých zásad. Svůj majetek rozdal celý a nestačilo to. Užil svého vlivu u městských úřadů a podařilo se mu získat pro chudáky značné částky, takže si lidé po pohromě mohli alespoň příbytky opatřit. Když nestačily ani podpory z radnice, obrátil se arcibiskup s prosbou na kurii římskou. Papež mu vložil do rukou veliké obnosy, aby je podle svého rozdělil. Zastávce trpících to jistě učinil nejlépe.

ZA HRANICEMI DIECÉSE.

Antonín se zdráhal přijmout hodnost biskupskou. Když však na něho byla vložena, nesl všechna její břemena se vzácnou trpělivostí. Biskupové jeho doby se často nedovedli vymanit z vleku politiky. Nebylo by zkušenějšího státníka a rozvážnějšího politika než on, ale přece se úzkostlivě politice vyhýbal. Uchoval si tak svobodu, mohl hájit právo proti všem. Již jsme připomněli, jak postupoval proti radnici, když se neprávem vmísila do církevních záležitostí. Příklady bychom mohli uvésti více. Kdysi přišel do Florencie římský vyslanec vyjednávat o vězně, byl však zajat. Antonín se to dozvěděl na visitační cestě. Ihned visitaci ukončil a spěchal domů. Žádal okamžité propuštění, nebo že všechny úředníky vyloučí z Církve a na obec uvalí interdikt. Dosáhl spravedlnosti. Takové jednání mu získalo úctu po celé Itálii. Papež na něho nezapomněl v nejdůležitějších okamžicích svého rozhodování.

V Římě znali Antonína již z jeho převorství u Minervy. Evžen IV. jej považoval za muže nejspravedlivějšího a jeho rozsudky nenechal přezkoumávat. Při důležitém jednání s císařskými vyslanci o uklidnění v říši a o nové uspořádání náboženského života si papež vzpomněl na moudrého arcibiskupa florentského a povolal jej do Říma. Evžen za tohoto pobytu Antonínova v Římě zemřel. Od Antonína přijal svátosti umírajících a pln radosti poslouchal jeho útěchyplná slova o rajske blaženosti. Snad by se někdo domníval, že Evžena IV. k tomu přimělo jenom osobní přátelství, že povýšil Antonína k hodnosti arcibiskupské. Musíme říci, že tu bylo více než pouhá osobní známost. Ukázalo se to ostatně po smrti Evženově. Antonín vyčkal až do volby papeže Mikuláše V. I ten si povolal Antonína a dlouho s ním rozmlouval o věcech Církvi prospěšných a škodlivých. Radil se s ním o započetí svého nesebného úřadu. A nejen papež. Přicházeli k němu kardinálové a předkládali mu různé dotazy z právní a mravní praxe. Antonín vážně a přesně na všechno odpovídal. Své odpovědi dovedl ihned zdůvodnit a proto byly přijímány jako zákon. Jako kardinálove a hodnostáři vážil si arcibiskupa i lid. Nebylo rozdílu, když šel Florencií nebo Římem. Lidé se právě tak kolem něho shromažďovali, právě tak žádali o požehnání a uctivě se dotýkali jeho roucha. Když k nim promluvil a usmál se na ně, rozjásali se.

Pomýšlelo se na to, učinit jej kardinálem. Kdosi mu to lichotivě donesl, ale arcibiskup jej odbyl: „Potřebuji uvažovat o hrobu a o smrti a ne myslet na

povýšení.“ Ihned se odebral k papeži a uprosil ho, aby svého úmyslu zanechal a dovolil mu odejít k jeho věřícím, když již ho nepustí do klášterní cely. Papež jeho prosbě neodolal.

Po druhé šel Antonín do Říma s poselstvím z Florencie po volbě Kalixta III. Florentinové chtěli dodat svému poselství zvláštní váhy, proto požádali arcibiskupa, zda by se neujal jeho vedení. Arcibiskup svolil. Při slavnostním přijetí pronesl před papežem řeč, která uchvátila všechny přítomné, ač byli zvyklí slyšet často audienční řeči a obyčejně jim nevěnovali nejmenší pozornosti. V Antonínovi se při té příležitosti ukázal učenec, světec a řečník najednou. Znova uchvátil posluchače, když po návratu poselství referoval na radnici.

Třetí cesta do Říma byla opět s poselstvem florentským po volbě Pia II. Antonín již byl stařec. Úkol přijal dosti nerad. Tentokrát mluvil před papežem o nutnosti křížové výpravy proti Turkům. Zaplavovali Balkán a ničili do základů křesťanská města a vesnice. Jeho nadšení pro slavnou historii ničených krajů a slova, líčící zkázu a zhoubu, pohnula všechny přítomné k slzám. Nezůstalo při slzách. Antonínova řeč působila na Pia II. tak mohutně, že se rozhodl svolat křesťanská knížata k poradě o válečné výpravě proti škůdcům křesťanstva. Když papež projížděl Florencií na schůzku, arcibiskup byl nemocen a nemohl přijít. Papež byl velmi nerad, pamatoval, jak vydatně pomáhal Antonín již jeho předchůdci Kalixtovi III. v hlásání kříže proti Turkům, kolik se sešlo na jeho slovo darů, jak ochotni byli Florentinové i jiná města vypravit početné oddíly.

Arcibiskup již neopustil diecési. Nebylo toho již třeba, aby se stal známý daleko široko. Ve všech klášteřích dominikánských se vědělo o jeho svatosti, celá Itálie znala svatého muže z Florencie, ve Francii a Německu se mluvívalo s podivem o jeho moudrosti a bezúhonném životě. To se dělo bez přičinění Antonínova. Pánu Bohu stačilo, že se jeho sluha do posledního dechu snažil plnit jeho vůli, o jeho oslavení se již postaral sám.

SPISOVATEL .

Než se podíváme, jak opustil florentský arcibiskup tuto zemi, připomeneme si jeho literární dílo, práci, která většinou nepozbyla významu ani dnes. Po celý život sbíral materiál. O své práci mluví v úvodu k Souhrnu mravouky: „Když jsem dospěl k létu a podzimu svého života, cítím potřebu shromáždit trochu zrna nauky, abych neumřel hladem, až dosáhnu zimy, studeného a neplodného období stáří... Mravenec se nemá s kým radit a řídit ve své práci. Hledá buď kde buď, běhaje do všech koutů. Na mluvnici jsem měl i já učitele pouze v mládí a bylo to hubené učení. Z ostatních oborů jsem měl jenom běh dialektiky a ještě přerušovaný. Konečně mi ani nikdo nenařídil dobu studia. A proto váben dychtivostí svého ducha a sladkostí vědění — a to hlavně v pravdách mravních — sbírá jsem při každé četbě myšlenky, které okouzlovaly mého ducha. Jakou neuvěřitelnou práci si dá mravenec s hledáním výživy. I já jsem se trdil dlouhá léta a lámal hůl, jsa odváděn záležitostmi, které zabíraly můj čas, třebaže nebyly příliš důležité. Několikrát jsem přerušil práci na měsíce a roky. Musel jsem si získávati chvílky nutné k udržení tělesných sil při spravování úřadů, jimiž má nehodná osoba byla tak dlouho zaneprázdněna, při řeholních úkonech, při modlitbě a r o z j í m á n í . . T e n úvod zní jinak než honosné tyrády, s nimiž se setkáváme na počátku knih, jednajících obšírně o ničem. Mravenčí práce genia, který dovede vytrvat u započaté práce, ať je jakkoliv vyrušován, byla přípravou na konečnou redakci životního díla. Spisovatelé jeho doby byli zvyklí pochlubit se na počátku knihy svými učiteli, jako by již proto jejich dílo bylo znamenité. Antonín vyznává, že neměl skvělých učitelů. Nechlubí se jak dlouho

pracoval na díle, naopak, musí vyznat, že nemohl pracovat soustavně. Mohl dát jen píli a tu dal. Ducha mu dal Pán Bůh. Když bereme do rukou jeho spisy a shledáváme se s dokonalým učením, s výkladem doloženým tolika texty, nenapadlo by nás, za jakých podmínek jeho práce rostly. Jeho vyznání v nás budí tím větší obdiv.

Když se Castiglione zmiňuje o jeho Souhrnu mravouky, upozorňuje, že ji nenapsal, „aby poukázal na dráhy hvězd a skryté síly přírody, nýbrž aby ukázal a učil vědu spásy.“ To byla opravdu Antonínova snaha. Prolistujeme-li jen zběžně několik spisů z XV. století, nenajdeme snad jednoho, aby v něm nebyla dlouhá pojednání o věcech, které nazval Castiglione „dráhy hvězd a skryté síly přírody“. Byla to moda a prokázala se tím znalecká úroveň. Antonín se dokonale vymkl z tohoto proudu doby. Jemu nezáleželo na tom, aby ho někdo považoval za učeného, nestaral se, kde se potká na obloze měsíc se sluncem nebo alespoň s jeho stínem. To vše je pro spásu bez významu. Florenský arcibiskup měl na mysli jenom duše. Těm sbíral s takovou pílí krůpěje osvěžující rosy ve spisech svatých otců a v Písmě svatém. Byl střízlivý a věcný. I když užívá pružného slohu a z mnohých míst, která jej zvlášť zaujala, vytryskuje zvláštní vroucnost, uvaroval se mnohomluvného líčení citů, jež by bylo na úkor věci. Zato snesl tolik námětů, tak duchaplně si rozvrhl látku každého úseku a rozřešil jádro otázky, že nás tím opravdu okouzljuje.

Psal latinsky a nářečím florentským jako Dante. Florentsky psal pojednání paním a dívkám, které tehdy obyčejně ani nemohly nabýt vzdělání v jazyku latinském. Latinsky napsal přede vším svůj Souhrn mravouky. Nezabývá se v něm jenom obecnými věcmi, podrobně zkoumá důležité okolnosti mravního života. Celé dílo je psáno tak, aby se ho mohlo používat v praktickém životě, není to jen práce teoretická. Má čtyři části. V první jedná o lidské duši, jejích vlastnostech, zvlášť o nesmrtelnosti.

V další části píše o sedmi neřestech — hlavních hříších — a odhaluje i tu špatnost, která by se ráda zahalila rouškou ctnosti. Další část je věnována povinnostem člověka podle jeho stavu. Je velmi užitečná. Světec do ní zahrnul celý lidský život. Vysvítá z ní, jaký byl znalec skrytého dění v srdcích hříšníků i lidí spravedlivých. V další části pojednává o sedmi ctnostech, čtyřech základních a třech božských. Jako četba jeho pojednání o hříších člověka skutečně od hříchu odpuzuje a nebudí pouze zvědavost, tak četba této knihy v duši zažehne touhu po čistém životě ctnostného srdce. Tuto část psalo divotvorné pero.

Rukopis Souhrnu mravouky je dnes v Museu u svatého Marka. Světec jej započal ještě v klášteře, ale dokončil teprve před smrtí. Kde získal tolik času? Kolik jen cituje spisovatelů starých i nových. Je to vskutku mravenčí práce, jak se zmínil v úvodě. Za dvěstěpadesát let po jeho smrti bylo vydáno dvacet vydání úplných a šest neúplných, což je jistě nejlepší uznání velikého a obsáhlého díla.

Souhrn dějin, dnes pokládáný za samostatnou práci, byl vlastně pátý díl Souhrnu mravouky. Antonín v něm chtěl ukázat následky dobrého a zkaženého života v událostech od počátku světa až do své doby. Dokonale se mu to podařilo a četba této práce neunavuje ani dnes, ačkoliv dějepisné spisy z patnáctého století přečte do konce pouze vytrvalý historik. Souhrn dějin byl vydáván právě tak často jak Souhrn mravouky.

Jiný spis je „Rozhovor o dvou učednicích, jdoucích do Emauz“. Obsahuje výklad mesiášských proroctví. Přesná znalost správného smyslu Písma a přesvědčivost při výkladu jsou hlavní dokonalosti dílka. Jiná menší práce byla pro ženy. Měla je naučit pravé míře ve strojení. Název „O ženských ozdobách“ mluví dostatečně o obsahu. Jiný spisek je „O církevních trestech“. Vyloučení ze společenství s Vykupitelem není maličkost, proto mu světec věnoval pozornost, chtěje ukázat odvážlivcům přestupujícím některá církevní nařízení, do jakého stavu se lehkomyšlně vrhají. Další spisek je o zpovědi. Nemohl pominout tento zázračný

prostředek k očišťování lidských duší. Ze své rozsáhlé zpovědnické praxe vybral to nejlepší a uložil do něho. Později bylo ke spisku připojeno jeho devětašedesát odpovědí na různé dotazy o látce ze svaté zpovědi. V literární pozůstalosti je i čtyřicet listů, čistých a moudrých, jako byla Antonínova duše. Neméně důležitý je spisek „Umění dobře žít“, věnovaný paním.

Z úryvku o četbě a modlitbě ze spisku „Umění dobře žiti“ vysvítá, že temnota a pověřčivost v náboženském životě středověkém nebyly pěstovány shora, že to byl jen úpadkový zjev, vyrůstající ze zaviněné nevědomosti. Církevní náboženský život byl vždy na výši a proniknut zdravým realismem a produševnělou realistickou poesií.

Kromě toho je od něho zachována kniha kázání časových a kniha kázání o svatých.

Nebylo by záslužnějšího skutku a katolické věci prospěšnějšího než vydat překlad světcových spisů. V Itálii si vydali některé spisy znova a z ostatních vybrali zvláště krásná místa, takže mohou alespoň poněkud nahlédnouti do hlubokého světcova ducha. Kněží, kteří za ta staletí od jeho smrti studovali ze Souhrnu mravouky, by nám nejlépe potvrdili, jaký užitek přináší četba díla tvořeného neobyčejným nadáním, svatým životem a Boží pomocí. Takové dílo Antonínovo jistě je. Když přidáme, že při jeho vzniku nebylo ani trochu osobní ctižádosti a vůle býti uznán, nýbrž jen a jen snaha prospět co nejvíce věřícím, vzroste jeho cena ještě víc.

Největšího doporučení netheologům zasluhuje pro praktičnost spisek „Umění dobře žít“. Světec v něm na př. nabádá a poučuje dívky, jak se chovat při mši svaté. „Když jste vstoupila do kostela, pokropte se nejprve svčnou vodou, učiňte znamení kříže a říkejte verš žalmu: ‚Pokrop mě, Pane, yzopem a budu čista, obmyj mě a zbělím nad sním.‘ A dále: ‚Vstupuji do Tvého domu a pokloním se ve tvém svatém chrámě a v bázi před tebou. Ved’ mě, Pane, ve své spravedlnosti pro mé nepřátele a řid’ mou cestu k sobě.‘“ Snažte se naučit z paměti tyto verše, jsou posvátné.

Pak odejděte k oltáři, kde se vám nejvíce líbí a zúčastněte se mše svaté. Jděte na takové místo, kde podle vašeho mínění dáte nejmenší pohoršení tím, že vás druzí mohou pozorovat nebo zase vy hledět na druhé. Stěžte se, má dcero, abyste v kostele nepromluvila nějaké marné nebo prázdné slovo a pokud je vám možno chraňte své srdce od každé marné a neužitečné roztržitosti. Pamatujte si, má dcero, pamatujte si, že se stýkáme s Pánem, který hledí v každé naší práci na srdce a ne na vnější skutky.

Při mši svaté dávejte pozor na to, co říká kněz. Nechtějte vidět tělesným zrakem, co činí, leč jen Tělo a Krev Pána našeho Ježíše Krista, když je proměněna a je na oltáři. Tu ho požívejte a hleďte na něho se vši zbožností s úctou, jaké jste schopna. Vždyť on je týž Bůh, který stvořil nebe i zemi a všechno ostatní tvorstvo a právě on si z tisíců a tisíců žen vyvolil vaši duši za příbytek. Když se vysloví: Per omnia saecula saeculorum, snažte se celou svou horlivostí a úsilím připravit svou duši ke zbožnosti. A dávejte pozor, když na svátostná slova, pronesená knězem, se otevře nebe a Stvořitel nebe i země a všech ostatních tvorů sestoupí do hostie. Po slovech kněze onen obětní dar, který před jeho svátostnými slovy byl chléb, je skutečný Bůh, Tvůrce všeho, který nás ze své neocenitelné lásky stvořil ke svému obrazu. A poněvadž jsme se stali syny zavrženými, aby nás vysvobodil, vstoupil do panenského života a přijal naše tělo, působením Ducha svatého zanechal Matku ustavičnou pannou. A abychom mohli mít podíl v jeho království, obětoval za nás Bohu Otci své tělo na dřevě kříže, spláčeje náš dluh svou předrahou krví. Ona proměněná hostie je pravý Bůh, který vás stvořil, který vás vykoupil a který vás bude soudit. Připomeňte si, jaké zástupy andělů a svatých jsou s ním a s jakou úctou

mu slouží. Vynasnažte se také, má dcero, poslechnout kněze, když říká Sursum corda, t. j. vzhůru srdce a přísluhující odpovídá: Máme k Pánu. Vypud'te, jak jen lze, ze své duše každou zbytečnou roztržitost a klanějte se mu celým srdcem a říkejte: Klaním se Ti, Pane Ježíši Kriste a dobrořečím Tí, že jsi svým křížem vykoupil svět. Smiluj se nade mnou. K jeho slávě říkejte toto krásné pozdravení: Buď pozdraven, Pane Ježíši Kriste, Slovo Otce, Synu Panny, Beránku Boží, Spáso světa, svatá Hostie, Prameni zbožnosti. Buď pozdraven, Pane Ježíši Kriste, Chválo andělů, Slávo svatých, Vidění míru, pravý Bože, pravý člověče, květe a plode Matky Panny. Buď pozdraven, Pane Ježíši Kriste, lesku Otce, kníže pokoje, bráno nebe, živý Chlebe, zrozený z Panny, nádobo božství. Buď pozdraven Pane Ježíši Kriste, světlo nebe, výkupné za svět, naše radosti, chlebe andělů, radosti srdce, králi a snoubence panen. Buď pozdraven náš Pane Ježíši, radostná cesto, naše odměno, nejvyšší láska, zdroji milování, sladkosti míru, pravý odpočinku, živote věčný. Smiluj se nad námi. Amen. Toto pozdravení, má dcero, je velmi zbožné, složil je papež sv. Řehoř. Když proměnil obětní dary, spatřil Ježíše Krista v lidské podobě a s velikou úctou ho takto pozdravil.“ Kolik srdečné a intimní zbožnosti možno zachytit do několika řádků!

Světec ukázal v tomto dílku svůj důvtip a bystrost v odůvodňování. Na příklad v poučení, proč máme dávat pozor na jazyk. „Prvá věc, která nás má vésti k ostříhání jazyka, abychom neurazili svého Tvůrce, je uvědomit si, že Bůh člověka velmi vyznamenal, když mu dal jazyk k mluvení. Této milosti nedal žádnému jinému tvorů. Jak veliké je to dobrodiní, pozná jen ten, kdo jej ztratí. Člověk se tedy dopouští veliké hrubosti, když uráží Boha tím údem, kterým ho Bůh nejvíc vyznamenal. .. K opatrování jazyka nás má vésti také vznešenost úkolů, pro něž nám byl jazyk Bohem dán. Jsou to: Modlitba, chválení a děkování Bohu, přijímání Těla Kristova, hlásati a nositi jeho jméno všem národům. Je tedy třeba velmi pilně chránit jazyk hříchu, aby mohl důstojně splniti vyjmenované úkoly. Sv. Jakub praví: Jak je obludné, že člověk vydává z téhož pramene sladkou a hořkou vodu, to jest, týmž jazykem vyslovuje dobrá a zlá slova. Ale mnohem více se žádá čistota a svatost jazyka pro přijímání Těla Kristova. Žádá se čistota mnohem větší než u kalichů a bohoslužebných nádob ... Dále je třeba uvážiti že jazyk je nástrojem rozumu, to znamená, že je zařízen a stvořen k vnějšímu vyjadřování poznání a světla, které má člověk uvnitř. Má tedy mluvit jen na rozkaz rozumu a ne jindy. Nesluší se, aby mluvil bez rozumu nebo proti rozumu. . . Střežením jazyka se střeží brána do srdce.“;

Pouhé nahlédnutí do pokladů obsažených v těchto spisech přesvědčuje o jejich kráse a užitečnosti. Vytvoření těchto děl je především činem apoštolským, činem, který působí přes věky. Kdo má možnost se jimi osvěžit, může se pokládat za šťastného.

VELIKÁ SMRT.

Antonín dokončil své spisy, které zanechával jako vzácné dědictví. Podařilo se mu vyvésti diecési z úpadku. Florentinové z úcty k němu odložili nejednu starou nectnost. Antonínův svatý příklad působil široko daleko. Pán mu za života jiný úkol již neudělil. Slabost, o které jsme se zmínili, již jej neopustila. Ačkoliv byl právě ve Florencii přítomen papež Pius II. a město bylo plné slávy a okázalosti, Antonín se již veřejného života nezúčastnil. Cítil jasně, že se smrt blíží, připravoval se tedy na konečné účtování. Bratři z kláštera od sv. Marka jej v nemoci neopouštěli. Na radu lékaře byl přenesen z města do biskupského letního sídla v Montughi. - Vážně odtud pohlížel k Fiesole, kde začal svůj život pro Pána, vzpomínal na své spolubratry, s

nimiž začal tuto cestu. Celý život se mu nyní jevil jako krásná pout. Nelitoval, že dal všechno. V jeho duši byl klid.

Již prvního května se zdálo, že zemře. Bratři se modlili hodinky za umírající. Světec již nemluvil, jen několik povzdechů se vydralo z malátnějších úst. Několikrát opakoval: „Sloužití Bohu je vládnouti.“ Druhého května 1459 ráno vydechl na tomto světě naposled. Krátce před tím políbil kříž, který celý život měl na očích. Zpráva o skonu arcibiskupa se šířila rychle celou diecézí. Pius II. byl ještě ve městě a byl dojat vzácnou smrtí před Pánem i před Církví. Projevil přání, aby byl pohřben co nejnádherněji a aby se na něj sjelo co nejvíce hodnostářů. To byl projev vděčnosti k muži, který tolik prospěl Církvi jak ve své oblasti, tak v celé Itálii. Otevřela se světcova závěť. Byla velmi prostá. Nerozdělovala majetek, poněvadž žádný nebyl. Kromě několika mincí nezbylo v paláci nic. Arcibiskup rozdával za života a nemusel se obávat, že nepoctiví lidé po jeho smrti zkrátí práva chudých. Nejdůležitější bod závěti bylo přání, aby byl pochován s bratry u svatého Marka, v domě, který mu uložila Prozířetelnost vybudovat, který dlouho řídil a jehož celou opustil, když byl povolán k biskupskému úřadu. Přání se vyhovělo a rakev s ostatky byla přenesena ke svatému Marku. Celých osm dní bylo vystaveno tělo arcibiskupovo úctě osiřelých oveček. Dříve nebylo možno pohřbu dosáhnouti, poněvadž se u rakve neustále tísnili noví a noví příchozí. Castiglione připomíná: „Nejen ženy, muži líbali mrtvému ruce a plakali.“ Pohřební obřady vykonal jeden z kardinálů. Takových pohřbů Florencie mnoho neviděla. Přicházeli lidé z hor, ze sousedních měst a dojemně se loučili s otcem, který je tolik miloval.

Život Antonínův doprovázelo dosti podivuhodných událostí. Ani jeho smrt se bez nich neobešla a po ní jich také několik následovalo. Životopisec poznamenává velmi věcně, že neuvede všechny podivuhodné události po jeho smrti, poněvadž velikost jeho života nebyla v zázracích, nýbrž v mravním a bezúhonně charakterním jednání, jinými slovy v osobní svatosti. Přece však uvádí některé ke cti velikých světcových ctností.

V Askulánu žil svatý bratr Konstans. Jednoho dne celý zářil radostí. Vyzvídali na něm, co se stalo. Skromný bratr dlouho nechtěl říci, proč se tak raduje. Konečně prozradil, že skonala bratr Antonín, florentský arcibiskup, že viděl v duchu jeho slavnou smrt. Zanedlouho skutečně došla do kláštera zpráva o jeho smrti. Zemřel právě v tu hodinu, kdy měl bratr Konstans vidění. Pro útěchu, kterou bratřím dalo toto zjevení, ani nad smrtí svatého arcibiskupa netruchlili. Nač plakat nad takovou smrtí? Není přece zničením života, nýbrž jeho rozhojněním a oslavením.

Když bylo tělo mrtvého vystaveno úctě (papež povolil všem, kteří políbili arcibiskupovu ruku odpustky), přišla k němu také chorobná žena. Uctivě a s prosbou o pomoc políbila mrtvému ruku. Při pohřebních obřadech pocítila, že nabývá sil a její těžká choroba zmizela. Autosugescí a jinými výklady tu ničeho nespravíme. Můžeme připustit, že sugescí se vyléčí nějaký duševní neduh, ale nikdy se jí nevyléčí náhle tělesná porucha. Nezbyvá tedy, než přiznat, že Pán Bůh chtěl i takto oslavit svého věrného sluhu. Věc se ihned rozhlásila a nikdo by nebyl přesvědčil nadšené Florentány, že jejich pastýř není jeden z největších světců.

Země přijala svaté tělo. Zapomíná se brzy na největší z lidí a můžeme se domnívat, že hodně nadšenců ve Florencii záhy ochladlo a hnali se zas za svými zábavami a neřestmi, před kterými je světec za života tak mocně chránil. Kromě těchto lidí však zůstalo mnoho jiných věrných svému duchovnímu otci a rádcí, svému těšiteli a učiteli. Přátelé ho vzývali o pomoc ve svých záležitostech vnitřních i vnějších a Antonín, za života tak ochotný, měl nyní větší možnosti pomáhat prosícím. Na příklad reatský občan Leonard se ocitl na cestě do lázní v horečce. Jeho stav byl povážlivý a Leonard se již v duchu připravoval na blízký konec. Tu si vzpomněl na sv. Antonína. Zavázal se slibem k nějakým obětem, jestliže mu světec

vymůže u Pána Boha záchranu. Byl ihned vyslyšen. Vděčnost tohoto občana k světcí se ještě zvětšila, když mu byl na jeho vzývání zachráněn při životě jediný syn, který spadl s výše na zem a velmi se poranil. Rostly řady lidí bezvýhradně vděčných svému nebeskému příteli.

Když se doslechl kardinál od sv. Sixta na cestě do Florencie o smrti Antonínově, „pozvedl oči i mysl k nebi“ a ucítil velikou úlevu ve svých bolestech, které mu zasadil dlouhý věk. Za tuto milost dal u světceova hrobu rozsvítit velikou lampu a se slzami tu na kolenou děkoval Bohu za milost.

Jeden ze členů arcibiskupovy domácnosti měl otce stíženého těžkou duševní chorobou. V noci vycházel ven a zraňoval se, narážeje do předmětů. Léčení nepomáhalo. Po arcibiskupově smrti učinil syn slib a prosil Pána Boha, aby zbavil na přímluvu svatého Antonína jeho otce toho zla. Byl vyslyšen a nemoc se již neprojevila. Vypravoval to sám se slzami Františkovi Castiglione.

Zdá se, jako bychom chtěli uvést seznam všech pověstí, které se tak snadno šíří a vymýšlejí. Není tomu tak. U každé této zprávy je možno přiložit věrohodné svědectví. Nač tedy události zamlčovat, když přispívají tolik k oslavě světcově. Nepřikrašlujeme, spokojujeme se pouhými fakty. Jejich řeč je dost jasná. Připojíme ještě některé.

Florent'an Mikuláš Saccheti byl raněn mrtvicí. Již čtyřadvacet hodin jevil jen nepatrné známky života. Přišli jej navštívit dva bratři dominikáni. Jeho stav je zarmoutil. Vzpomněli si na zemřelého světce a ihned odešli k jeho hrobu prosit za svého přítele. Druhý den se neočekávaně a rychle počal stav nemocného lepší, až zmizely všechny následky těžkého ochrnutí.

Jak byl světec za života rádcem, tak se nyní stal pomocníkem v obtížích denního života, v nenadálých nesnázích, v neštěstí a při pohromách. Prosil ho o pomoc otec mnoha dcer, aby je všechny šťastně provdal a nevydal je bídě a mravnímu nebezpečí a podařilo se mu to, ač po lidsku řečeno nebylo nejmenší naděje, že by se všechny bez věna provdaly. Duchovní, který byl nespravedlivě zavlečen do jakéhosi sporu, žádá světce o přispění a spor je neočekávaně rychle ukončen a spravedlnost zachována.

Nebyl dosud vyřčen soud Církve o jeho svatosti a přece ho již nikdo jinak nejmenoval než svatý Antonín. Mikuláš V. řekl již devět let před světcovou smrtí, že nepokládá florentského arcibiskupa za méně hodného svatořečení za života, než byl Bernard po smrti. To bylo veliké uznání. Po smrti se hromadily nové a nové důvody pro úřední zařazení do seznamu svatých. Byl zahájen proces. Sebrány světcovy spisy, vyslechnuto přes stopadesát svědků. Ze svědectví vyplynulo, že se u Antonína projevovalo nadpřirozeno velmi často, ať již mystickými úkazy na jeho osobě, nebo zásahy Boží moci na jeho přímluvu. Přísežně se potvrdily události po jeho smrti, o kterých jsme se zmínili. Bylo svědky potvrzeno, že byl velký kající, že udržoval tělo v poslušnosti i přísnými tresty. Byla dosvědčena jeho pokora, láska k bližním, štedrost, horlivost o věci Boží a spravedlnost. Nebylo nejmenší pochybnosti o jeho heroismu, ale přes to byly vykonány všechny formalities církevního šetření o svatosti. Práce se protáhla na léta, až konečně 31. května roku 1523 Hadrián VI. jej slavnostně prohlásil za svatého v Kristově Církvi. Ve Florencii zatím již žila nová generace ale i ta zůstala svému bývalému pastýři věrná. Bylo kdysi splněno jeho přání a pochovali ho do skromného hrobu. Vedle bratří. Po prohlášení Církve o jeho svatosti se však stal majetkem všech a jeho tělo bylo vyňato z místa, kde chtěl odpočívat. Zbožní bratři z rodiny Salviaty dali u sv. Marka zbudovat pro jeho tělo nádhernou kapli.

V ní odpočívá světec dodnes. Jeho tělo zachovalo přirozenou podobu. Za jeho biskupského úřadu k němu mohli všichni svobodně přicházet se svými žádostmi a potřebami a děje se to stále. Dnes však k němu nepřicházejí jenom jeho ovečky a

známí, nýbrž lidé z celého světa. Kdo jednou poznal, kdo je svatý arcibiskup florentský Antonín a přijde do Florencie, nemůže se vyhnouti jeho hrobu.

OSOBNOST.

Když se poněkud zamyslíme nad dějinami, zhrozíme se veliké prázdnoty. Za ta tisíciletí dějin lidstva žilo miliony lidí. Všichni měli své naděje, měli své záliby, konali dobře, méně dobře a někdy i znamenitě svou práci. Co o nich víme? Těch několik desítek lidí, o kterých nám dějiny mohou něco říci, je nepatrný zlomek z velikého množství. K své bolesti si musíme říci, že z tohoto zlomku zase jen nepatrný zlomek si zasluhuje, aby se o něm něco vědělo. Bylo by spravedlivější, kdyby mluvily dějiny o usilovně pracujících zemědělcích a řemeslnících, než o králích a vládčích, kteří ze zpupnosti a rozmaru způsobili nepopsatelné bolesti, kteří velkolepě ničili, ale jinak se ničím nelišili od zločinců.

Proto je nám tím dražší, když k nám z minulých století promluví osobnost, která se neúnavným úsilím osvobodila od špatných sklonů lidské povahy, od památek na dědičný hřích a vynaložila všechnu sílu, aby naučila toutéž cestou jít jiné, méně samostatné, méně odvážné a méně podnikavé. Taková osobnost je nám vzorem, poučením a vodítkem. Zahleďme se ještě jednou na svatého Antonína jako na svůj vzor.

Zajímá nás vývoj jeho osobnosti. Vyšel ze vzorné křesťanské rodiny. Matka i otec vlévali do přirozeně nadané duše od prvních okamžiků lásku k nadpřirozeným Božím věcem a zájmům. Nemůže se tedy říci, že by se Antonín teprve sám dopracoval svého charakteru. Dokud se neuměl správnou cestou řídit sám, byl jí veden. Jakmile se mu rozvinul rozum, vyvolil z vlastní vůle vše to, co mu bylo dosud jen předkládáno. Souměrně obohacoval po léta rozum, upevňoval vůli, ukázňoval nižší stránky života, smysly a pudy. Takto připraven vstupuje do řádu.

Co jiní v řádě teprve hledají, přinesl Antonín s sebou. Nezkoušel, jestli je schopen jít cestou odříkání, již se jí ubíral dost dlouho, nýbrž obrátil se cele k Bohu. Jeho vlastní život, jeho vlastní zájmy se mu stávají něčím podružným a z askety se stává apoštol. Dobro druhých, přede vším dobro duše, je jeho zájem, jeho úsilí. Rozpětím činnosti se nikterak neuvolňuje jeho přísný osobní život. Činnost mu naopak poskytuje nové možnosti sebezáporu. Snést po nejpřímnější námaze pro druhé neúspěch a nevděk není menší než setrvat den na modlitbách. Někdo by se domníval, že hodnosti a úřady v Církvi příliš povznášejí sebevědomí. Když jsou přijaty tak, jak je Církev uděluje, nikoliv. Církev nedává nikomu nad druhými právo, aby ho povýšila a ukázala, že druzí jsou menší než on. Naopak, staví na prvá místa ty, o nichž předpokládá, že dovedou odložit své vlastní zájmy a že se věnují jenom zájmům celku. Antonín úmysly Církve správně pochopil. V řádě je mu svěřováno jedno vedoucí místo za druhým, ale Antonín zůstává stále týž horlivý, pracující a skromný řeholník. Vstup do řádu neznamená, že se někdo zříká velikých činů. Slibuje pouze, že neopustí rámeček řeholních slibů a pravidel. V tomto rámci je však možno tvořit lépe než kde jinde. Záleží jenom na tom, vykonati svou věc do poslední čárečky dokonale. Nám je ovšem možno pozorovat jenom vnější věci a podivujeme se velkolepé a svrchovaně vkusné stavbě a výzdobě kláštera u sv. Marka, která byla svěřena Antonínovi, ale uniká nám skoro úplně dlouhá řada děl a staveb, které Antonín právě tak pečlivě zbudoval v srdcích věřících. Nebylo to méně namáhavé. Vždyť v duších, které k němu přicházely, byly často trosky a ty bylo nutno nejprve odstranit, než se začalo stavět. A kolikrát se stalo, že Antonín našel již v duši dílo hotové, ale ne dílo Ducha svatého, nýbrž dílo pýchy a jejího původce. Trpělivost a

zase trpělivost, než v takové duši zasvitlo! Antonín nenechal nikdy práci nedokončenou. Za slabé se modlil víc sám než oni.

Vytrvalost v boji o duše se přenáší na jeho studium. Vede je týž zájem jako jeho apoštolát — prospět duším. K žádné otázce se nepřibližuje ze zvědavosti, to by byl příliš nízký důvod k námaze. A tak rostou ve shonu denního života jeho monumentální vědecké práce. Jeho věda se zbavila povýšené výlučnosti a nedostupnosti. Píše lidem a proto tak, aby mu ve všem rozuměli.

Uprostřed oblíbené práce je vyrušen povoláním na zodpovědný církevní úřad. Poněvadž sebe považuje za méněschopného, než jsou ostatní, odmítá, dokud lze. Rozkazu poslouchá. Nyní se teprve dokonale ukazuje, že jeho zdráhání nebylo pouze líčené. Úřadem arcibiskupským se necítí povýšen nad druhé, stává se jejich služebníkem. Zevnějšek mu není všechno. Arcibiskup florentský o svůj zevnějšek skoro nedbal. Castiglione vzpomíná, jak ho nutil, aby odložil zchátralý šat a vzal si dobrý. Přes to se k němu hrnou zástupy. Prostí lidé, lidé vzdělaní, chudáci i zámožní vidí, že pod jeho šatem bije srdce, které si zasluhuje tolik lásky, kolik je jí schopno samo. Smysl pro spravedlnost jej provází celým životem. Prozíravý Antonín záhy pochopil, že je nutné dělníkovi dát za práci tolik, aby mohl být opravdu živ a nebyla mu za práci udělována pouze almužna.

Antonín byl charakter. Jako dovedl být k trpícím neskonale mírný a dobrotivý, tak zase přísně postupoval proti lidem, kteří měli povinnost něco výkonat, ale neměli dosti dobré vůle. Neposlušní kněží museli přijmout přísný trest od člověka, který byl vlídnost sama.

Jeho obezřelému počínání a neúnavné kontrole života v celé diecési, jeho horlivosti o spásu duší se za několik let podařilo obrodit upadající kázeň. Jiný na jeho místě by se těšil výsledky námah a tím pevněji by přilnul ke svému úřadu. Antonín však bez ustání dychtí po klidu klášterní cely. Co vykonal, pokládá za svou povinnost a své povinnosti může právě tak dobře plnit v klášteře, ba tam snad ještě lépe, poněvadž se nebude muset zabývat věcmi, které k blahu duší vedou jen nepřímo. Jeho touha nebyla splněna. Setrval až do konce života v úřadě. Do konce života se také nezměnil. Byl to stále týž skromný a pokorný řeholník. Snesl každé ponížení a každou urážku, týkala-li se jenom jeho. Když na př. Florencií procházelo jakési maďarské poselství a jeden jeho vznešený člen se o chudobném arcibiskupově zjevu vyjádřil velmi urážlivě, arcibiskup se ani nepohnul, ač všichni Florentané byli pobouřeni. Jakmile však někdo se odvážil sáhnouti na práva Církve, postavil se arcibiskup proti němu a použil všech svých prostředků k uhájení jejích práv a obecné spravedlnosti. Ve sporech s florentskou radnicí a i proti samému Cosimovi Medici vystupoval se vší energií.

Nežil jen přirozeně bezvadným životem. Na prvním místě počítal vždy s nadpřirozenými skutečnostmi. Přirozeno mu bylo významné jen proto, že se v něm nadpřirozeno projevuje. Jeho péče o chudé, jeho snaha ulevit všem lidem v jejich starostech a křížích nebyl pouze sport. Antonín tím hleděl odstranit překážky v duševním rozvoji slabých. Měl-li příležitost častěji mluvit s někým o jeho bolestech, pomalu mu vštěpoval snahu z bolestí vytěžit co nejvíce pro věčnost. To bylo jistě větší dobrodiní než jeho obětavé a neúnavné pomáhání v tělesné nouzi.

Vlastní odříkavostí a vytrvalou nadpřirozenou modlitbou dospěl k mystickému duchovnímu žití. Bůh provázel jeho působení četnými zázraky. Nenajdeme v nich divadelnosti, velkolepé podívané a překvapující novosti. Byla to vždy pomoc ve svrchované nouzi a prospěla duševnímu zájmu víc než zájmům těla.

Antonínova touha po skrytém životě nebyla na újmu jeho povinnostem. Jeho horlivost nečekala jen na práci, která automaticky dojde do arcibiskupské kanceláře. Sám zkoumal, sám se přesvědčoval a přemýšlel o možnostech pokroku a nápravy v duchovním životě svěřených. Jeho zdatnost byla uznána Církví i lidem. Světec však

po lidském uznání nikdy nezatožil. Do posledního dechu si uchoval svůj ideál ve vážnosti. Vyvolil si řeholní život a hleděl, aby se mu v ničem nevzdaloval i jako arcibiskup. My si dosti těžko dovedeme představit souhrn všech těch přirozených a nadpřirozených dobrých vlastností najednou a proto nám nezáří jeho postava tak, jako těm šťastným, kteří se s ním mohli stýkat. Ale i když prohlížíme jeho život po částech, okouzluje nás a vábí. Tvořivost, ideál moderního člověka, není opravdu svatostí vyloučena. Na Antonínově osobě je možno poznat, že vlastně lidskou činnost nic tak nepodpoří jako ona.

Svatý Antoníne, naše vlastní nesnáze nejsou o nic menší, než byly starosti tvých poddaných. Stal ses majetkem celé Církve, jedneš tedy i s námi jako se svými. Vnes světlo do duševní tmy těch, kteří se dovolávají tvého přispění, potěš slepce, tápající na scestí a obrať jejich zrak k zářivému slunci Boží lásky. Nauč nás zdravě žít svým ideálům, ať nás jich nezbaví shon za denním chlebem. A jestliže naše cíle jsou málo důstojné dítek Božích, přiměj nás, abychom se polepšili. Jsme si dobře vědomi, že nedosáhneme tvé velikosti. Přes to nám pomoz, ať alespoň jednou po skončení své klikaté cesty ti stojíme na blízku. Víme, kdo jsi a že nám nebudeš zazlívát, když v tobě oslavujeme Boha.

O B S A H :

Úvodem

Mládí a vstup do řádu

Klášter sv. Marka

První arcibiskup ve Florencii

Za hranicemi diecése

Spisovatel

Veliká smrt

Osobnost